

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2026-1-248-254>

 <https://orcid.org/0000-0003-4840-2001>

ЛЕВИЦЬКА Лілія

кандидатка педагогічних наук, старша викладачка кафедри німецької філології,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

 lilja85@ukr.net

 <https://orcid.org/0000-0002-8909-3236>

СТРОЙКОВА Світлана

кандидатка філологічних наук, старша викладачка кафедри німецької філології,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

 stroykova151@gmail.com

 <https://orcid.org/0009-0002-6022-0745>

СМУГАЙ Катерина

магістрантка спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (німецька)),
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

 katyasmugly@gmail.com

УДК 373.5.016:811.112.2(045)

ХУДОЖНІЙ ФІЛЬМ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОЦІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

У статті розглянуто художній фільм як ефективний засіб формування комунікативної компетентності учнів старших класів на уроках німецької мови.

Обґрунтовано актуальність використання автентичних аудіовізуальних матеріалів у контексті компетентнісного підходу до навчання іноземних мов.

Проаналізовано теоретичні засади формування комунікативної компетентності, визначено її структурні компоненти та педагогічний потенціал художніх фільмів.

Окреслено критерії добору німецькомовних художніх фільмів та методичні умови їх ефективного використання в освітньому процесі.

Значну увагу приділено характеристиці етапів роботи з художнім фільмом (дотекстовому, текстовому та післятекстовому) й розробці комплексу практичних вправ, спрямованих на розвиток аудіювання, монологічного й діалогічного мовлення, а також міжкультурної комунікації.

Доведено, що систематичне використання художніх фільмів на уроках німецької мови сприяє підвищенню мотивації учнів, активізації їх мовленнєвої діяльності та ефективному формуванню іншомовної комунікативної компетентності.

Ключові слова: комунікативна компетентність; художній фільм; німецька мова; аудіовізуальні засоби; старша школа.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та практичне висвітлення можливостей використання художніх фільмів як ефективного засобу формування комунікативної компетентності учнів старших класів на уроках німецької мови.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку мовної освіти в Україні характеризується орієнтацією на компетентнісний підхід, відповідно до якого головною метою навчання іноземних мов є формування здатності учнів ефективно спілкуватися в

різноманітних життєвих і професійних ситуаціях. У цьому контексті ключового значення набуває формування іншомовної комунікативної компетентності, що передбачає не лише засвоєння мовних знань, а й уміння використовувати їх у реальному спілкуванні. Одним із перспективних засобів досягнення цієї мети є використання автентичних аудіовізуальних матеріалів, зокрема художніх фільмів. Вони забезпечують поєднання мовного матеріалу з візуальним рядом, емоційним впливом і соціокультурним контекстом, що створює умови для природного сприйняття мови та активізації мовленнєвої діяльності учнів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема формування комунікативної компетентності в процесі навчання іноземних мов висвітлена в працях вітчизняних і зарубіжних учених. Дослідники розглядають комунікативну компетентність як інтегративне утворення, що поєднує мовну, мовленнєву, соціокультурну та стратегічну компетенції. Значну увагу в наукових працях приділено також використанню автентичних матеріалів як засобу наближення навчального процесу до умов реального спілкування.

Разом із тим питання системного використання художніх фільмів у процесі навчання німецької мови в старшій школі потребує подальшого теоретичного й практичного обґрунтування. Комунікативна компетентність трактується як здатність особистості здійснювати мовленнєву діяльність відповідно до норм мови та соціокультурних умов спілкування. До її структури входять мовна компетенція (знання лексики, граматики, фонетики), мовленнєва компетенція (уміння говоріння, аудіювання,

читання й письма), соціокультурна компетенція та стратегічна компетенція. Формування цих компонентів потребує використання таких методів і засобів навчання, які забезпечують активну участь учнів у мовленнєвій діяльності та сприяють розвитку їх комунікативних умінь. Одним з таких методів є художній фільм як автентичний засіб навчання. Фільм є складним аудіовізуальним текстом, що відображає реальне мовлення носіїв мови, невербальні засоби комунікації та культурні особливості країни. Його використання на уроках німецької мови сприяє розвитку навичок аудіювання, збагаченню словникового запасу, формуванню правильної вимови та інтонації. Окрім того, художні фільми мають високий мотиваційний потенціал, оскільки викликають емоційний відгук учнів і стимулюють їх інтерес до вивчення мови. Ефективна робота з художнім фільмом передбачає дотримання поетапної методики:

дотекстовий етап спрямований на підготовку учнів до перегляду фільму, актуалізацію лексики та прогнозування змісту;

текстовий етап включає перегляд фрагментів фільму з виконанням завдань на розуміння основної та детальної інформації;

післятекстовий етап передбачає виконання творчих і комунікативних завдань, спрямованих на розвиток говоріння та міжкультурної компетентності.

Практичний аспект формування комунікативної компетентності є складним і багаторівневим процесом, тому для його реалізації доцільним є використання таких видів вправ:

- відповіді на запитання за змістом фільму;
- складання діалогів між персонажами;
- рольові ігри;
- обговорення проблематики фільму;
- порівняння культурних реалій.

Зазначені вправи сприяють активізації мовленнєвої діяльності учнів і формуванню навичок спонтанного мовлення.

Учні привносять у навчальний процес широкий спектр досвіду взаємодії з кінематографічними матеріалами, отриманого як у формальному, так і в неформальному освітньому середовищі. Саме тому перед вибором художнього фільму для використання на уроці німецької мови доцільно оцінити рівень мовної підготовки учнів, їхні комунікативні навички, попередній досвід роботи з автентичними аудіовізуальними матеріалами, а також інтереси та вікові особливості. Залучення учнів до процесу добору фільму сприяє підвищенню їх навчальної мотивації, формуванню відповідального ставлення до навчання та активізації пізна-

вальної діяльності під час перегляду й подальшого обговорення фільму.

Водночас роль учителя залишається визначальною, оскільки саме він, з огляду на навчальні цілі, методичні завдання та власний педагогічний досвід, спрямовує навчальний процес, пропонує нові способи інтеграції кінематографічного матеріалу в урок і стимулює зацікавленість учнів у вивченні німецької мови. Уміле поєднання інтересів учнів і дидактичних вимог дозволяє перетворити перегляд фільму з розважального елементу на ефективний інструмент формування комунікативної компетентності. Вибір художнього фільму для уроків німецької мови має здійснюватися з урахуванням низки чинників, зокрема рівня володіння мовою учнів, навчальних цілей і завдань, які реалізуються за допомогою фільму, відповідності матеріалу чинній навчальній програмі та віковим особливостям класу. Комплексний аналіз цих аспектів дає змогу визначити, наскільки обраний фільм відповідає освітнім потребам учнів, а також якою мірою необхідна педагогічна підтримка під час його використання в навчальному процесі.

У науково-методичних дослідженнях викремлюють такі критерії добору художніх фільмів для уроків іноземної мови.

1. Критерії змістової знайомості та зрозумілості фільму

1.1. Тематика та життєвий досвід учнів.

Важливим є те, наскільки сюжет фільму відображає знайоме учням соціальне середовище або містить тематику, актуальну та цікаву для відповідної вікової групи. Значення має можливість ідентифікації учнів із персонажами фільму, а також потреба в додаткових соціокультурних знаннях для розуміння змісту.

1.2. Персонажі та взаємовідносини.

Береться до уваги кількість персонажів, їхні ролі та характер взаємозв'язків між ними. Надмірна кількість героїв або складні міжособистісні взаємини можуть ускладнювати сприйняття сюжету та відволікати учнів від мовленнєвих завдань.

1.3. Хронологія подій.

Послідовність розгортання подій має суттєве значення для розуміння фільму. Лінійна хронологія, як правило, є доступнішою для учнів, тоді як часті часові зміщення потребують додаткового пояснення.

1.4. Сюжетні лінії.

Оцінюється чіткість основної сюжетної лінії та наявність паралельних сюжетів, які можуть ускладнювати розуміння змісту фільму.

2. Критерії слухової та лінгвістичної обізнаності

2.1. Лінгвістичні труднощі.

Аналізується мовний рівень фільму: чіткість вимови, темп мовлення, наявність діалектів, соціолектів або регіональних різновидів німецької мови. У разі використання таких елементів необхідне попереднє або супровідне опрацювання лексики та фонетики.

2.2. Особливості діалогів.

Враховується наявність фонового шуму, музичного супроводу, а також ситуацій, у яких одночасно говорить кілька персонажів, що може ускладнювати аудіювання.

2.3. Взаємозв'язок між словом і образом.

Важливим є те, наскільки звукова інформація підкріплюється візуальними образами. Чітка візуалізація подій сприяє кращому розумінню змісту та полегшує сприйняття мовлення.

Під час добору художніх фільмів доцільно також враховувати наявність супровідних навчально-методичних матеріалів, які можуть значно полегшити підготовку та проведення занять. Такі матеріали зазвичай містять методичні рекомендації, плани уроків, робочі аркуші для учнів, завдання для розвитку мовленнєвих умінь, а також пропозиції щодо дидактичного й методичного опрацювання фільму. Використання готових або адаптованих супровідних матеріалів підвищує ефективність навчального процесу та забезпечує цілеспрямоване формування комунікативної компетентності учнів.

Значна частина супровідних навчально-методичних матеріалів створюється спеціально для використання у викладанні іноземних мов, що робить їх особливо цінними для вчителів німецької мови, оскільки вони враховують мовний рівень учнів, специфіку аудіювання та особливості іншомовної комунікації. Такі матеріали сприяють більш ефективній організації навчального процесу, зменшують часові витрати на підготовку до занять і забезпечують методично виважене використання художнього фільму на уроці. Під час добору фільму важливо враховувати, чи є він літературною адаптацією або створений на основі оригінального сценарію. Літературні екранізації відкривають додаткові можливості для інтеграції міжпредметних зв'язків, зокрема шляхом порівняння фільму з літературним першоджерелом, аналізу персонажів, сюжету та мовних засобів у різних видах тексту.

Такий підхід сприяє розвитку критичного мислення учнів, умінь аналізувати інформацію та розширює можливості формування мовленнєвих умінь. Лінгвістичні труднощі, що можуть виникати під час перегляду художнього фільму, доцільно долати за допомогою використання письмових текс-

тів або субтитрів. Субтитри слугують ефективним засобом підтримки аудіювання, сприяють кращому розумінню усного мовлення, полегшують засвоєння нової лексики та сприяють формуванню зв'язку між графічною й звуковою формами слова. Особливо результативним є поетапне використання субтитрів: спочатку з рідною мовою, згодом – з німецькою, а на завершальному етапі – без субтитрів, що стимулює розвиток автономності учнів у процесі сприйняття іншомовного мовлення.

Отже, добір художніх фільмів для старшокласників на уроках німецької мови має ґрунтуватися на комплексному підході, який урахує мовні, змістові, вікові та методичні аспекти. Важливо оцінювати рівень підготовки учнів, лінгвістичну доступність фільму, наявність супровідних навчально-методичних матеріалів, а також відповідність кінематографічного матеріалу навчальним цілям і завданням уроку. Такий системний підхід забезпечує цілеспрямоване використання художніх фільмів як ефективного дидактичного інструменту, сприяє підвищенню мотивації учнів, розвитку їх комунікативних навичок та глибшому зануренню в мовно-культурне середовище німецької мови (Вишневський, 2011).

Дослідниками було запропоновано низку методичних рекомендацій щодо ефективного впровадження художніх фільмів у процес формального навчання іноземних мов. Зокрема, X. Li та P. Wang розробили чотириступеневу модель використання кінофільмів у навчальному процесі (Li, Wang, 2015), яка передбачає поетапну організацію роботи з автентичним аудіовізуальним матеріалом.

Перший, підготовчий етап, передбачає розробку вчителем завдань на основі обраного фільму, а також самостійну пошукову діяльність учнів, спрямовану на ознайомлення з попередньою інформацією про стрічку (автор, жанр, тематика, країна виробництва). Така діяльність створює мотиваційне підґрунтя для подальшої роботи та активізує пізнавальний інтерес учнів.

Другий, етап перед переглядом, охоплює ознайомлення учнів із контекстом фільму, зокрема його сюжетом і персонажами, а також пояснення нової або потенційно складної лексики. На цьому етапі доцільним є використання прогнозувальних завдань, які стимулюють розвиток мовленнєвої ініціативи та критичного мислення.

Третій, етап перегляду, передбачає первинний перегляд фільму або його фрагментів з орієнтацією на загальне розуміння змісту, а також повторний перегляд окремих уривків із виконанням конкретних завдань. До таких завдань належать, зокрема, диктант

за субтитрами, відновлення фрагментів діалогу, добір реплік персонажів або визначення ключових мовленнєвих актів. Подібні вправи сприяють розвитку навичок аудіювання та поглибленому засвоєнню лексичного матеріалу.

Четвертий, етап після перегляду, спрямований на виконання мовленнєвих і комунікативних вправ, метою яких є активізація лексичних одиниць, розвиток умінь говоріння та формування іншомовної комунікативної компетентності в цілому.

Wang (2009), аналізуючи переваги та недоліки використання фільмів у навчанні іноземних мов, наголошує на ключовій ролі вчителя в організації цього процесу (Іванова, Тарасова, 2015). Дослідник окреслює принципи добору кінофільмів та пропонує п'ятиетапну модель роботи, яка включає: пояснення ключової лексики, прогнозування сюжету, ознайомлення з культурним контекстом, обговорення тематичних аспектів фільму, а також цілеспрямоване тренування навичок аудіювання та говоріння.

У свою чергу, Parisi та Andon (2016) пропонують теоретично обґрунтовану систему критеріїв добору художніх фільмів і різноманітні методичні прийоми їх педагогічного використання. Особливу увагу вони приділяють ефективності так званої «салям-тактики», яка полягає в роботі з короткими відеофрагментами замість повнометражних фільмів. Такий підхід дозволяє зменшити когнітивне навантаження, зосередити увагу учнів на конкретних мовних явищах і забезпечити гнучкість організації навчального процесу.

Дослідники також наголошують на доцільності чіткого поділу роботи з фільмом на три етапи: до перегляду, під час перегляду та після перегляду. Науковці звертають увагу й на можливі труднощі впровадження художніх фільмів у навчальний процес. Зокрема, вони рекомендують учителям заздалегідь оцінювати мовну доступність фільму, щоб уникнути ситуацій, коли учні стикаються з надто складною вимовою, застарілою лексикою або надмірною кількістю одночасних діалогів, що може негативно впливати на мотивацію та результативність навчання. Таким чином, теоретичне розуміння структури та компонентів лексичної компетенції, а також знання про її субкомпетенції, визначає основу для ефективного розвитку мовних навичок (Карпенко, 2023).

Проте важливою є не лише теорія, а й практика: як ці знання реалізуються в умовах навчального процесу. У цьому контексті виявляються певні обмеження традиційного підходу до викладання німецької мови. Традиційний поглиблений аудіовізуальний

курс німецької мови базується на підручнику, а його навчальний зміст часто базується на аудіюванні з меншою «візуальною» часткою. Вправи в класі в основному складаються з варіантів відповідей, заповнення пропусків, питань та відповідей, та загалом бракує взаємодії між викладачами та учнями. Фільми, з іншого боку, багаті на теми, різноманітні сцени, які є близькими до реального життя, і таким чином, можуть показати реальність та середовище мови, яка вивчається більш реалістичного та детально. Як різновид гнучкого медіа, фільми можуть привнести реальну інформацію про мову, країну та культуру в клас, що допомагає учням вивчати іноземну мову. Тому належне використання фільмів в аудіовізуальних курсах німецької мови є корисною спробою компенсувати вищезазначені недоліки та досягти кращих результатів навчання, і зрештою покращити рівень володіння німецькою мовою учнями (Качур, 2020).

Вчителі повинні науково та обґрунтовано планувати пропорції між переглядом, поясненням і практичним закріпленням матеріалу, щоб уникнути перетворення аудіовізуального уроку на клас кіноперегляду, який забирає занадто багато часу на перегляд і при цьому учитель недостатньо взаємодіє з учнями, або на урок, орієнтований переважно на пояснення національних особливостей, де практична робота майже відсутня [там само].

Чітке постановлення завдань і цілей дозволяє учням розвивати компетенцію, необхідну для декодування мови зображень. Лише при більш уважному розгляді вони відкривають деталі, додаткові значення та контексти. Зупинки та уповільнення темпу є важливими навичками, які формуються в процесі навчання, орієнтованого на учня, з використанням візуальних методів (Sass, 2007).

Організація навчального процесу на уроці з використанням фільму може здійснюватися за трьома основними кроками.

1. *Перед переглядом фільму.*

Вчителі повинні багато готуватись до заняття: їм потрібно не лише мати повне розуміння змісту фільму, що демонструється, але й мати повне уявлення про характеристики персонажів, соціальні явища та культурні елементи у цьому фільмі. Крім того, вчителі повинні опанувати основні технічні операції, такі як скріншоти, відеомонтаж, вставка та виділення субтитрів у іншу мову. Перед переглядом фільму вчителі можуть спочатку ознайомити студентів з історичним контекстом фільму, його історією та культурою, а також іншою інформацією. Після цього, за допомогою трейлерів фільмів, постерів, скріншотів або відтворення уривків

кіно, вони можуть коротко представити сюжет, а також головних героїв, щоб учні могли краще зрозуміти тему та зміст фільму.

2. Під час перегляду фільму.

Учителі можуть укладати для перегляду різні типи завдань, зокрема питання на визначення істинності суджень, тестові запитання з вибором відповіді, завдання на заповнення пропусків, відкриті запитання та інші вправи, що стосуються персонажів, сюжету та інших елементів фільму. Оскільки темп мовлення у фільмі є досить швидким, а учням складно фіксувати детальну інформацію під час перегляду, робочі завдання не повинні бути надто складними або надмірно зосередженими на дрібних деталях. Інакше це може погіршити сприйняття фільму, оскільки учні витратять багато часу на опрацювання запитань. Щоб забезпечити коректне розуміння матеріалу, окремі фрагменти можна призупинити, а важливі епізоди – переглядати кілька разів. У межах граматичних і лексичних завдань учням також варто запропонувати укласти тематичний словник або занотувати ключові мовні структури.

Нижче наведено приклади можливих вправ:

1) Визначте чи є твердження правильними (R) чи неправильними (F):

- Die Hauptfigur möchte in eine andere Stadt umziehen.
- Der Junge versteht am Anfang den Plan seiner Freunde.
- Die Eltern unterstützen die Entscheidung der Protagonistin.
- Die Handlung spielt im Winter.

2) Multiple-Choice Fragen.

- Оберіть правильну відповідь.
- Warum ist die Hauptfigur spät gekommen?
 - A) Sie hat den Bus verpasst.
 - B) Sie hat einen Freund getroffen.
 - C) Sie wollte nicht mitkommen.
 - Was bringt die Figur als Geschenk mit?
 - A) Blumen.
 - B) Ein Buch.
 - C) Schokolade.
 - Wo findet das wichtigste Gespräch statt?
 - A) Im Park.
 - B) In der Schule.
 - C) Zu Hause.

3. Lücken füllen.

Заповніть пропуски відповідними словами з фільму.

Die Freunde wollen zusammen _____ gehen.

Die Lehrerin erklärt, dass die Prüfung sehr _____ ist.

Der Junge sagt: „Ich keine _____ dafür!“

Die Familie fährt am Wochenende in die _____.

3. Після перегляду фільму.

Діяльність у класі після перегляду фільму є одним із найважливіших етапів уроку з використанням кіно. На цьому етапі вчитель може організувати як усні, так і письмові завдання.

Усні завдання.

Учитель організує обговорення в класі, під час якого учні діляться враженнями від твору, узагальнюють зміст фільму, переказують окремі сцени, обговорюють ключові ідейні мотиви та оцінюють персонажів, спираючись на ключові слова, зафіксовані під час перегляду. Учитель може також запропонувати учням виконати вдома озвучення обраних фрагментів і перевірити результати на наступному занятті. Ще більш мотивуючою вправою для учнів, ніж дублювання, є рольова гра на основі вправ із тінювим повторенням (shadowing).

Shadowing – це вправа, під час якої висловлювання персонажів фільму негайно й максимально точно імітуються. Учні працюють в малих групах, добираючи фрагменти з відносно повільним темпом мовлення та завершити діалогами, а також визначають ролі, які вони виконуватимуть у процесі вправи. Для забезпечення плавності діалогу кожен учень має добре знати увесь фрагмент і репліки інших персонажів. Коли усі члени групи відпрацюють свої частини shadowing, вони разом інсценізують обраний епізод і презентують його в класі на наступному уроці.

З огляду на обмежений час уроку, бажано обирати сцени з невеликою кількістю ролей – 3-5 персонажів, а тривалість виступу кожної групи має становити близько 5-8 хвилин. Така діяльність допомагає зменшити тривожність учнів, підвищити їхню зацікавленість у навчанні та ефективно поєднує зорові, слухові, мовленнєві та акторські складові, розвиваючи як усні, так і невербальні комунікативні навички.

Письмові завдання.

Учитель може запропонувати учням написати враження після перегляду, рецензію на фільм, продовження сюжету або нову версію фіналу. Також учнів можна скерувати на більш глибоке дослідження культурних чи інших тем, представлених у фільмі.

На цьому етапі вчителю необхідно пояснити ключову та складну лексику з реплік персонажів, проаналізувати граматичні явища, надати необхідні країнознавчі пояснення, а також здійснити комплексне оцінювання роботи під час інсценізації, дублювання та інших видів діяльності. До

критеріїв оцінювання можуть входити: темп і чіткість мовлення, інтонація. Плавність, виразність. Учитель може застосовувати різні підходи до оцінювання залежно від особливостей фільму.

Окрім мовних аспектів, варто враховувати також мотивацію учнів на звичайних заняттях, рівень командної взаємодії тощо, прагнучи забезпечити всебічне та справедливе оцінювання.

Лексична компетенція є одним із базових компонентів комунікативної компетентності іноземної мови, оскільки без достатнього рівня володіння лексичними одиницями неможливі ані продукування, ані сприйняття мовлення. У сучасній методиці викладання іноземних мов комунікативна компетентність розглядається як цілісне утворення, що складається з низки взаємопов'язаних компонентів.

Згідно із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти, у структурі комунікативної компетентності виокремлюють такі складові: лінгвістичну компетенцію, яка включає лексичну, граматичну, семантичну, фонологічну, орфографічну та орфоепічну компетенції; соціолінгвістичну компетенцію, що забезпечує адекватність мовлення соціальним умовам спілкування; прагматичну компетенцію, яка охоплює дискурсивну компетенцію (знання принципів організації висловлювань), функціональну компетенцію (здатність реалізовувати комунікативні функції) та компетенцію програмування мовлення. Усі компоненти комунікативної компетентності формуються на різних етапах шкільного навчання, проте їхня питома вага змінюється залежно від віку учнів і рівня мовної підготовки. На початкових і середніх етапах особлива увага приділяється формуванню лінгвістичних і мовленнєвих компетенцій, а також оволодінню навчальними стратегіями, що забезпечують поступовий розвиток стратегічної навчальної компетенції. Лексична компетенція, відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій, визначається як знання лексичних одиниць і вміння використовувати словниковий запас, що складається з лексичних і граматичних елементів. До лексичних елементів належать окремі слова та стійкі словосполучення, зокрема розмовні формули, фразові ідіоми, фіксовані мовленнєві моделі, фразові дієслова та сталі словосполучення. Граматичні елементи охоплюють одиниці закритих класів слів, такі як артиклі, займенники, прийменники, сполучники, частки та допоміжні слова. Саме системна робота з цими елементами на основі художніх фільмів створює передумови для ефективного формування лексичної німецькомовної компетенції.

Висновки. Отже, використання художніх фільмів у процесі формування лексичної компетентності з німецької мови є ефективним, сучасним та методично обґрунтованим підходом. Такий підхід сприяє інтегрованому розвитку лексичних, мовленнєвих, аудитивних та соціокультурних умінь учнів старшої школи. Залучення кінофільмів у навчальний процес забезпечує роботу з автентичним мовним матеріалом, що відповідає актуальним вимогам сучасної іншомовної освіти та підвищує мотивацію учнів до вивчення іноземної мови. Перспективи подальших досліджень убачаються в розширенні системи вправ на основі художніх фільмів різних жанрів, у вивченні впливу цифрових інструментів на формування лексичної компетентності, а також у розробленні методичних рекомендацій щодо інтегрованого використання художніх фільмів у поєднанні з іншими видами автентичних навчальних матеріалів.

Список бібліографічних посилань

- Василенко, Сисоєнко, 2014 – Василенко, О., Сисоєнко, І. (2014). Малі віршовані форми як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках англійської мови. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*, 49: 42–47.
- Вишневецький, 2011 – Вишневецький, О.І. (2011). Методика навчання іноземних мов: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Знання. 206 с.
- Іванова, Тарасова, 2015 – Іванова, О.В., Тарасова, В.В. (2015). Практичний курс основної іноземної мови: *Learning English Through Video: навчальний посібник*. Київ: Експодрук. 400 с.
- Карпенко, 2023 – Карпенко, Г.М. (2023). Роль фільмів у формуванні іноземної комунікативної компетентності школярів. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*, 1: 128–132.
- Качур, 2020 – Качур, І.І. (2020). Використання автентичних матеріалів як креативний підхід до вивчення іноземної мови. *Інноваційна педагогіка*, 21(2): 13–15.
- Li, Wang, 2015 – Li, X., Wang, P. (2015). A Research on Using English Movies to Improve Chinese College Students' Oral English. *Theory and Practice in Language Studies*, 5(5): 1096–1100. Doi: 10.17507/tpls.0505.26.
- Parisi, Andon, 2016 – Parisi, L.L., Andon, N. (2016). The use of film-based material for an adult English language course in Brazil. *Trabalhos em Linguística Aplicada*, 55(1):101–128. Doi: 10.1590/010318134870172321.
- Sass, 2007 – Sass, A. (2007). Films in the classroom – Learning by seeing. *Foreign Language German*, 36: 6.
- Wang, 2009 – Wang, J. (2009) A Study of Resiliency Characteristics in the Adjustment of International Graduate Students at American Universities. *Journal of Studies in International Education*, 13: 22-45. Doi: <http://dx.doi.org/10.1177/1028315307308139>

References

- Vasylenko, O., Sysoienko, I. (2014). Short poetic forms as a means of activating students' cognitive activity in English lessons. *Scientific Journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series 5. Pedagogical Sciences: realities and prospects*, 49: 42–47.

- Vyshnevskiy, O.I. (2011). *Methods of teaching foreign languages: textbook*. 2nd ed., revised and expanded. Kyiv: Knowledge. 206.
- Ivanova, O.V., Tarasova, V.V. (2015). *Practical course of the main foreign language: Learning English Through Video: tutorial*. Kyiv: Eksprodukt. 400 p.
- Karpenko, H.M. (2023). The role of films in forming foreign-language communicative competence of school students. *Academic Studies. Series "Pedagogy"*, 1: 128–132.
- Kachur, I.I. (2020). The use of authentic materials as a creative approach to learning a foreign language. *Innovative Pedagogy*, 21(2): 13–15.
- Li, X., Wang, P. (2015). A Research on Using English Movies to Improve Chinese College Students' Oral English. *Theory and Practice in Language Studies*, 5(5): 1096–1100. Doi: 10.17507/tpls.0505.26.
- Parisi, Andon, 2016 – Parisi, L.L., Andon, N. (2016). The use of film-based material for an adult English language course in Brazil. *Trabalhos em Linguística Aplicada*, 55(1):101–128. Doi: 10.1590/010318134870172321.
- Sass, 2007 – Sass, A. (2007). Films in the classroom – Learning by seeing. *Foreign Language German*, 36: 6.
- Wang, 2009 – Wang, J. (2009) A Study of Resiliency Characteristics in the Adjustment of International Graduate Students at American Universities. *Journal of Studies in International Education*, 13: 22–45. Doi: <http://dx.doi.org/10.1177/1028315307308139>

LEVYTSKA Lilia

Ph.D in Pedagogy, Senior Lecturer at the Department of German Philology,
Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkassy

STROIKOVA Svitlana

Ph.D in Pedagogy, Senior Lecturer at the Department of German Philology,
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkassy

SMUHLII Kateryna

Master's student in the specialty 014 Secondary Education (Language and Literature (German)),
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkassy

FEATURE FILMS AS AN EFFECTIVE MEANS OF FORMING COMMUNICATIVE COMPETENCE IN GERMAN LANGUAGE LESSONS

Summary. Introduction. The article examines feature films as an effective means of developing communicative competence of senior secondary school students in German language lessons. The relevance of using authentic audiovisual materials within a competence-based approach to foreign language teaching is substantiated.

Purpose. The theoretical foundations of communicative competence formation are analyzed and its structural components are defined. The pedagogical potential of feature films is revealed, as well as the criteria for selecting German-language films and the methodological conditions for their effective use in the educational process.

Methods. Special attention is paid to the stages of working with feature films (pre-viewing, while-viewing and post-viewing) and to a system of practical exercises aimed at developing listening, monologic and dialogic speaking skills, as well as intercultural communication. It is proved that systematic use of feature films in Results. Working with feature films as a motivational tool in the classroom diversifies the types of learning activities in the process of

German language acquisition and contributes to the creation of a positive and engaging learning environment.

Originality. The results of the study prove that the use of feature films in German language lessons helps to create a strong cognitive motivation, increase learning efficiency, and develop the automaticity of speech actions. Film-based activities also foster a serious attitude towards the subject, implement elements of cooperation and competition, and enhance each student's responsibility for learning and classroom discipline.

Conclusion. German language lessons increases students' motivation, activates their speech activity and contributes to the effective formation of foreign language communicative competence.

Keywords: communicative competence; feature film; German language; audiovisual materials; secondary school.

Одержано редакцією 26.12.2025
Прийнято до публікації 18.01.2026

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2026-1-254-263>

 <https://orcid.org/0000-0002-8033-075X>

МАРТИНОВА Ганна

докторка філологічних наук, професорка,
професорка катедри українського мовознавства і прикладної лінгвістики,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

 ganmart@meta.ua

 <https://orcid.org/0000-0003-0008-5983>

ЩЕРБИНА Тетяна

кандидатка філологічних наук, доцентка,
доцентка катедри українського мовознавства і прикладної лінгвістики,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

 tanyascherbina1972@gmail.com

УДК 373.3/.5.091.214.18:811.161.2'82(045)

ДІАЛЕКТНА ЛЕКСИКА ЯК КОМПОНЕНТ МОВНОЇ ОСВІТИ В НУШ

У статті порушено проблему вивчення діалектної лексики в шкільному курсі української мови в контексті реалізації концепції Нової української школи.

Проаналізовано чинні навчальні програми й підручники з української мови щодо репрезентації діалектної лексики, визначено обсяг, характер і методичні підходи до її опрацювання.